

korte mededelingen

Commissaris mr. S. Patijn op de bres voor Blauwe Reigers van Voorburg

De Commissaris van de Koningin in de provincie Zuid-Holland, mr. S. Patijn, wil met het gemeentebestuur van Voorburg gaan wandelen door park Vreugd en Rust. Reden is het verwijderen van reigers in het park, waarvoor Voorburg opnieuw een vergunning heeft gevraagd.

Op 18 februari 1993 schreef Commissaris mr. S. Patijn de volgende brief aan het college van B. en W. van Voorburg.

Zeer geacht college,

Dezer dagen legden mijn medewerkers mij een voorstel voor om opnieuw uw verzoek om een vergunning ten behoeve van het verwijderen van reigers in het park Vreugd en Rust in Voorburg af te wijzen.

Wij zijn met zijn allen inmiddels vijf jaar met de reigers bezig. U bent drie keer naar de Raad van State gegaan, waarbij u één keer hebt gewonnen op procedurele gronden en twee keer hebt verloren op inhoudelijke. Alle adviezen wijzen anno 1993 in geen andere richting dan die uit het verleden.

Het zou voor mij het gemakkelijkste zijn om simpelweg een beschikking naar u te sturen en uw verdere gang van de Raad van State opnieuw af te wachten. Ik heb daar erg weinig zin in, ook om een persoonlijke reden.

Zoals u weet woon ik in Voorburg naast het park Vreugd en Rust, waarover het geschil al die jaren gaat. Persoonlijk ben ik dus betrokken bij de reigerstand. Ik kan dagelijks, overdag en 's nachts, constateren hoe het daarmee staat. Elke discussie over een boom die dood is gegaan door ouderdom dan wel door reigers kan ik persoonlijk volgen, aangezien ik dagelijks in het park wandel.

Ik heb er niet veel behoefte aan om eindeloos met u in discussie te blijven over iets waarvan u en ik weten dat we er toch nooit uitkomen. Ik zie geen enkele ruimte om u een beschikking te geven, waarbij u alsnog de gelegenheid krijgt de reigers in het park te verwijderen.

Graag wil ik met u eens in alle rust over deze situatie praten. Ik nodig mijzelf uit voor een gesprek in Voorburg op het gemeentehuis. Ik zou u willen vragen daarbij tevens uit te nodigen de consultant Natuur, Milieu en Faunabeheer van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Ik stel u voor dat wij dan een wandeling maken naar het park en de zaak bekijken.

Doorgaan met deze procedure, waaraan mijns inziens een zekere hardnekkigheid van alle kanten ten grondslag ligt, lijkt mij onzinnig. Misschien is het veel beter dat we eerste eens praten in uw en mijn woonplaats, waarbij ik er vanuit ga, dat u zich laat vergezellen door degenen die met de zorg en het onderhoud van de bomen in Vreugd en Rust te maken hebben.

Gaarne wacht ik uw antwoord op mijn voorstel af. Met een vriendelijke groet,

mr. S. Patijn

Actie Goudplevier geslaagd: meer dan vier miljoen gulden

Natuurmonumenten is meer dan geslaagd in de fondswerving voor het Plan Goudplevier. De actie is bedoeld om de aankoop van landbouwgronden in het natuurontwikkelingsproject Goudplevier (Drenthe) mogelijk te maken. Inmiddels is de grens van f 4 miljoen aan bijdragen van leden overschreden. Liefst 51.000 van de meer dan 600.000 leden reageerden op een oproep van Natuurmonumenten de aankoop te steunen. Dat betekent een participatiegraad van 8,5%. Gemiddeld werd f 71,- gegeven, een voor dergelijke acties heel hoog bedrag.

Inmiddels kon door Natuurmonumenten in het kader van Goudplevier al zo'n 340 van de benodigde 1100 hectare worden aangekocht. De realisatie vordert snel met recente aankopen van respectievelijk 18, 27 en 23 hectare. Deze jongste aankopen zijn strategisch van groot belang. Nu al zijn verbindingen gevormd tussen de vier terreinen die bij het Plan Goudplevier betrokken zijn: het Mantingerzand, het Hullenzand, Lentsche Veen en Martensplek. Het idee van ecologische verbindingzones krijgt zo al heel tastbaar vorm.

De aangekochte landbouwgronden moeten op den duur 'natuur' gaan opleveren. Met de Provincie Drenthe en de betrokken gemeenten is overleg gaande om het Plan Goudplevier ook in de bestemmingsplannen stevig te verankeren. Voor het scheppen van natuurgebied is immers een geheel nieuwe start nodig. Natuurmonumenten gaat daarom de als regel sterk door meststoffen verrijkte landbouwgrond afgraven. De eerste daartoe vereiste ontgrondingsvergunning is inmiddels binnen. Het werk is al begonnen. Bij het afgraven zal tegelijkertijd meer reliëf in het terrein worden aangebracht. Zo komt er structuur in het landschap met verschil tussen hoog en laag, droog en nat. De natuur kan hier verder op inspelen.

Terreur van hete-luchtbalonnen

In 'Het Edelhert' 28 (2): 7-11 schrijft de eindredacteur D.A.C. van den Hoorn over 'Aan terreur van hete-luchtballoon moet eind komen'. In dit artikel worden een aantal voorbeelden gegeven die representatief zijn voor een nog groter aantal klachten inzake het paniekzaaiende laagvaren van hete-luchtbalonnen. Deze nieuwe vorm van recreatie loopt vaak de spuigaten uit en veroorzaakt niet zelden veel verstoring in de natuur. De mening wordt geuit dat op zo kort mogelijk termijn een halt moet worden toegeroepen aan deze pret-luchtpiraterij boven natuurgebieden. Het is noodzakelijk dat er een wettelijk geregelde verhoging van de minimumvaarhoogte en een landingsverbod in en nabij natuurgebieden tot stand komt. Organisaties zullen gezamenlijk moeten bewerkstelligen dat aan deze wantoestanden spoedig een einde wordt gemaakt.

Intentieverklaring 'Sporen met natuur en landschap'

Op 30 juni 1993 hebben de Nederlandse Spoorwegen en het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) de afspraken bekrachtigd over een samenwerking op het gebied van ontwikkeling en beheer van natuur en landschap op of nabij spoorlijnen en spoorwegterreinen. Deze samenwerking stoeit op de uitgangspunten van het Natuurbeleidsplan, zoals in 1990 door de regering is vastgesteld, alsmede op de plannen voor verbetering van de railinfrastructuur (Rail 21 en Rail 21 Cargo).

Drs. J.D. Gabor, staatssecretaris van LNV, en de president directeur van NS, drs. R. den Besten, ondertekenden hiertoe een intentieverklaring. NS zijn een van de grootste particuliere grondeigenaren van Nederland (13.000 hectare). Op en rondom de spoorlijnen en emplacementen komen heel veel plante- en diersoorten voor: 63% van de Nederlandse wilde flora kan men daar aantreffen.

Spoorlijnen vormen linten in het landschap waarlangs veel soorten zich kunnen verspreiden. Door de aanleg en het gebruik van spoorlijnen kunnen zich ook negatieve effecten voordoen zoals de versnippering van natuurgebieden. Dit stelt hoge eisen aan het beheer van de spoorwegterreinen.

Bij het verbeteren van bestaande spoorlijnen en de aanleg van nieuwe dient in de vroege planvorming met de eisen van plant en dier rekening te worden gehouden.

In de intentieverklaring 'Sporen met natuur en landschap' wordt een aanzet voor verbetering van de leefomstandigheden voor plant en dier bij de bestaande spoorlijnen gegeven. Ook is uitgewerkt hoe, wanneer en door wie al vroeg in de planvorming met deze uitgangspunten rekening moet worden gehouden.

Dit is neergelegd in een verkennende notitie 'NS en het Natuurbeleidsplan' waarin de kernpunten van het Natuurbeleidsplan voor de NS zijn aangegeven.

Natuurontwikkeling in de uiterwaarden: 50 miljoen in vier jaar

Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) en dat van Verkeer en Waterstaat (V&W) zullen in de periode 1993-1996 elk een kleine 25 miljoen gulden uittrekken voor natuurontwikkeling in het riviereengebied, met name in de uiterwaarden. Het betreft hier een samenwerking op uitvoeringsniveau.

Met dit geld kunnen natuurlijke omstandigheden worden geschapen voor planten en dieren die kenmerkend zijn voor de rivieren en uiterwaarden. De oevers zullen weer natuurlijk worden ingericht. Ook zullen nevengeulen worden gegraven. Specifieke, aan de rivier gebonden levensgemeenschappen, zoals oebossen, moerassen, bloemrijke graslanden, afgewisseld met open water, zullen weer de kans krijgen zich te ontwikkelen onder invloed van de natuurlijke rivierdynamiek en begrazing.

De projecten waar het geld aan zal worden

besteed, zijn in ieder geval de Gelderse Poort, Sint Andries, de noordoever van de Nederrijn, de Welsumer-Duursche Waarden, het Engelse Werk en de Noordwaard. De natuurontwikkelingsprojecten liggen in de Ecologische Hoofdstructuur, een netwerk van natuurgebieden in Nederland.

Het geld dat het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in de projecten steekt, voornamelijk uit het budget voor het Natuurbeleidsplan, zal worden besteed aan aankoop en inrichting van landbouwgronden in de natuurontwikkelingsgebieden, aan inrichtingsmaatregelen in wateren (doorgaans de oevers), en aan inrichting van bestaande natuurgebieden. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft geld uit de Derde Nota Waterhuishouding uitgetrokken voor maatregelen die betrekking hebben op oevers en buitendijkse gebieden. Uit de begroting van het ministerie van Verkeer en Waterstaat zal voorts inrichting en grondverwerving worden gefinancierd, met name voor moerassen en oevers. Op grond van het convenant dat is gesloten tussen het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het Interprovinciaal Overleg (IPO) over de uitvoering van het Natuurbeleidsplan, zullen ook de provincies financieel bijdragen aan de uitvoering van natuurontwikkeling. Hierover worden op dit moment gesprekken gevoerd tussen Rijk en IPO. De gebieden zullen door de provincies worden begrensd.

Naast de bovengenoemde projecten komen ook enkele reeds lopende projecten in aanmerking, zoals Meinerswijk en de Lekuiterwaarden.

Het uitvoeringsprogramma, zoals dat nu is overeengekomen, past in een ontwikkeling waarbij een intensievere samenwerking tussen de betrokken ministeries op het gebied van natuurontwikkeling leidt tot een betere uitvoering van het beleid.

Het uitvoeringsprogramma heeft vanaf 1993 een looptijd van twintig jaar.

Natuurontwikkelingsproject Noordwaard

In het op 25 augustus 1993 getekende convenant Natuurontwikkelingsproject Noordwaard leggen vier ondertekenende partijen, de Staat, de Provincie Noord-Brabant, het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch en de gemeente Werkendam, de intentie vast om het natuurontwikkelingsproject door middel van een gezamenlijke inspanning te realiseren.

Het Natuurontwikkelingsproject Noordwaard, gelegen tussen de Brabantse en Dordtse Biesbosch, is voor Noord-Brabant het eerste project waar op dergelijke schaal aan natuurontwikkeling wordt gedaan.

Het gebied zal volledig buitendijks komen te liggen, zodat een getijdengebied ontstaat. Het gebied zal uiteindelijk bestaan uit open water, slikken, gorzen en wilgevoeldebossen. In het gebied zullen enige voorzieningen voor natuurgerichte landrecreatie worden aangelegd.

Nadere informatie verkrijgbaar bij de Provincie Noord-Brabant, Afdeling Voorlichting, postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch, 073 - 812 166 (Jan van Gompel).

Kauwen attaqueren Sperwer

Half april 1993, twee maanden voor zijn overlijden, deed de internist Frits Gerritsen samen met zijn vrouw Ina een opmerkelijke waarneming achter zijn huis in Domburg. Tijdens de ochtendkoffie hoorden zij buiten een geluid alsof een kind lag te gillen. Zij gingen op onderzoek uit en troffen in de schapenwei achter hun huis een twintigtal Kauwen aan, die zich druk maakten om een... mannetjes Sperwer. De Sperwer lag in de wei met een viertal Kauwen op en om zich heen. De overige Kauwen maakten daaromheen veel misbaar. Als gevolg van hun komst lieten de Kauwen zich verjagen en kon de Sperwer een goed heenkomen zoeken in het loof van een van de Elzen rond de wei. Hij heeft daar nog zeker een half uur zitten bekomen van zijn avontuur, voordat hij is verdwenen. Over een dergelijke waarneming hadden wij niet eerder gehoord. Een groepje artsenvogelaars houdt met deze waarneming een mooie herinnering over aan een te vroeg overleden, gewone, maar intens genietende en gepassioneerde vogelaar.

■ Dr. K.J.J. Waldeck, Commissieweg 1, 7957 NC De Wijk.

Zonder auto naar de Waddeneilanden

Op 1 april introduceerde de Nederlandse Spoorwegen het landelijke Waddenbiljet: één retourkaartje voor trein, bus, boot en eilandbus naar de vier Friese Waddeneilanden. Eind mei bleken al 4355 reizigers naar Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog daadwerkelijk de auto te hebben thuisgelaten. Ze kozen voor het NS-Waddenbiljet dat ruim 20% goedkoper is dan het kopen van losse kaartjes voor trein, bus en boot. De gemiddelde reisafstand per trein van deze Waddenreiziger lag op bijna 180 kilometer per enkele reis. Dat is niet alleen goed voor de Nederlandse Spoorwegen maar óók voor het milieu.

Men blijft zich inspannen om óók voor Texel een Waddenbiljetregeling te maken. Om organisatorische redenen kon de Boodtdienst TESO daar in 1993 nog niet aan voldoen.

Maar Texel, waar uitstekende wandel- en fietspaden zijn, heeft een zogenaamde 'boottaxi'. Meldt men in Den Helder bij de aanschaf van het bootkaartje dat men gebruik wil maken van de 'boot-taxi' dan staat die bij uw aankomst op het eiland voor u klaar en brengt u en uw bagage voor slechts f 6,- naar elke plaats op het eiland. Fietsen zijn er in voldoende mate te huur. Ook met bestemming Texel kan men dus de auto thuislaten!

Atol in Hollandsch Diep voor baggerspecie?

In de komende jaren zal baggerspecie uit Noord-Brabant en Zuid-Holland worden opgeslagen in het Hollandsch Diep. Dat gebeurt in een omdijkt atol tegenover Willemstad. Dat is ten minste het voorstel van de colleges van Gedeputeerde Staten van de twee provincies. Het atoldepot zal moeten bestaan uit een ringdijk in het Hollandsch Diep waarbinnen de specie tot één me-

ter onder de waterspiegel wordt opgeslagen. In het depot moet ongeveer dertig miljoen kubieke meter slib kunnen worden geborgen. Dat slib zal vrijkomen bij het saneren van de verontreinigde waterbodems van onder andere de Nieuwe Merwede, de Amer, de Biesbosch, het Hollandsch Diep en het Haringvliet en regionale wateren in Noord-Brabant en Zuid-Holland. Het is de bedoeling dat het depot in 1996 in gebruik te nemen. De definitieve beslissing is binnenkort te voorzien. Daarna start de MER-procedure, gekoppeld aan milieuvergunningen en de bestemmingsplan-procedure.

Kan 'Champost' onze bossen redden?

De in de champignonenteelt gebruikte mest wordt de redding voor het Nederlandse bos. Dat is de stellige overtuiging van de Coöperatieve Nederlandse Champignonkwekersvereniging (CN) die haar kompost, 'champost' genaamd, produceert in de nieuwe fabriek bij Moerdijk en in Milsbeek. Staatsbosbeheer heeft volgens deze vereniging recent onderzoek gedaan naar bemesting van de bossen met de 'champost', het restproduct van de mest in Limburg waar de champignons op zijn gegroeid. Uit dat onderzoek is gebleken dat de 'champost' een zeer positieve invloed heeft op de vitaliteit van de bossen. Jaarlijks zou er 700.000 ton beschikbaar zijn waarmee 25.000 hectare bos zou kunnen worden bemest.

Ook bleken jonge bospercelen waar 'champost' voor de aanplant aan de bodem is toegevoegd, aanmerkelijk beter aan te slaan en sneller te groeien. 'Champost' heeft het voordeel dat het niet alleen mineralen bevat, maar ook organische stof. Het is vrij van ammoniak, geurstoffen, onkruidzaden en ziektekiemen volgens F. Horlings van bovengenoemde vereniging.

Bron: De Gooi- en Eemlander 19 december 1992.

Meeuwen besmetten mosselen

Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is naarstig op zoek naar nieuwe zogenaamde verwaterplaatsen voor Zeeuwse mosselbedrijven.

De huidige plaatsen, waar mosselen enige tijd worden opgeslagen voor zij naar de consument gaan, worden bij laag water geteisterd door grote aantallen meeuwen. Door de uitwerpselen van de meeuwen raken mosselen besmet met de E. coli-bacterie. Dat is een indicator voor de aanwezigheid van andere, voor de gezondheid van de mens schadelijke bacteriën zoals Salmonella. Uit recente keuringen is gebleken dat een deel van de mosselen de norm van de Europese Gemeenschap voor de E. coli-bacterie overschrijdt. Het Produktschap voor Vis en Visprodukten heeft onlangs 328 monsters genomen. In een kwart van de gevallen werd de EG-norm overschreden.

Volgens de EG-richtlijnen kunnen de betrokken bedrijven worden gesloten. Daarover vindt deze week nog overleg plaats, aldus een woordvoerder van het ministerie.

Daarnaast wordt onderzocht of het mogelijk is de meeuwen van de bewuste percelen te verjagen. Bron: Dagblad De Telegraaf 11 augustus 1993.

Jac. P. Thijssen herdacht op Texel

Bij de presentatie van het boek 'Texel in het voetspoor van Jac. P. Thijssen' werd op 17 juni door het Staatsbosbeheer in samenwerking met Natuurmonumenten en de Stichting VVV Texel Promotie wandelend, fietsend en per Jan Plezier een tocht georganiseerd langs de plaatsen op

Dr. Jac. P. Thijssen herdacht.

Texel waar Thijssen over schreef en die nu met zorg worden beheerd door Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Gebieden als De Slufter, De Zandkuil, De Hoge Berg, De Bol, Zeeburg en De Schorren werden daarbij bezocht. In de galerie 't Posthuys te De Koog werd een uniek filmpje vertoond uit de tijd van Thijssen.

Hotel Opduin (Ruyslaan 22, 1796 AD De Koog, 02220 - 17 445) biedt zelfs een speciaal 'Thijssenarrangement' aan voor gasten die Texel willen ontdekken aan de hand van de aanbevelingen van Thijssen. Het omvat een vijfdaags verblijf op Texel (vanaf f 488,-) van zondag tot donderdag of van maandag tot vrijdag.

Wildbeheereenheid neemt zorg Texelse Korverskooi op zich

De Wildbeheereenheid Texel (WBE) gaat de zorg voor de Korverskooi op Texel op zich nemen. Staatsbosbeheer moet daar om bezuinigingsredenen mee stoppen, maar is wel bereid de eendenkooi in stand te houden omwille van de cultuurhistorische waarde.

Landelijk moeten bij Staatsbosbeheer 67 arbeidsplaatsen worden ingeleverd. Dit wordt opgelost door enkele taken af te stoten. Het in bedrijf houden van eendenkooien is zo'n taak waar Staatsbosbeheer van af wil.

Uit bezuinigingsoverwegingen is besloten het beheer van de Korverskooi over te doen aan een instantie die de cultuurhistorische waarde kan handhaven. De Wildbeheereenheid Texel kwam als beste kandidaat van zes gegadigden uit de bus.

Leo Daalder is bereid gevonden om naast zijn werk als jachttopziener als kooiker op te treden. Staatsbosbeheer is tevreden over deze keuze. *'Wij kennen hem goed, want hij heeft eerder voor ons gewerkt als vogelwachter. Hij is geïnteresseerd in het kooikersbedrijf. Wij hebben alle vertrouwen in hem.'*

De Wildbeheereenheid ontvangt een vergoeding van Staatsbosbeheer voor het beheer.

Bron: Texelse Courant vrijdag 9 juli 1993.

In 'De Nederlandse Jager' 98 (16): 586 lezen wij onder het kopje 'Eendenkooien': Staatsbosbeheer is voornemens de bij haar in beheer zijnde eendenkooien af te stoten. Wellicht dat Wildbeheereenheden (WBE's) zijn geïnteresseerd de kooien die in hun werkgebied liggen, over te nemen. Neem hierover contact op met uw KNJV-regioconsulent.

Zacht voorjaar desastreus voor Grutto's?

Nederland maakte in 1993 één der zachtste lentes van deze eeuw door. De gemiddelde dagtemperatuur bedroeg 10,3 graden Celsius. Sommige dagen in april waren werkelijk zomers te noemen. Tot eind mei heeft De Bilt 22 warme dagen (boven de 20 graden) genoteerd en acht zomerse dagen (boven de 25 graden). In totaal telde het KNMI 560 zonuren. Daarmee komt de lente 1993 uit op ruim honderd uur boven het langjarig gemiddelde (457 zonuren). In de maand mei was de gemiddelde temperatuur 14 graden, dat is bijna twee graden hoger dan het langjarig gemiddelde van 12,3 graden.

Het warme voorjaar 1993 heeft er voor gezorgd dat er reeds vroeg voor het eerst grasland werd gemaaid. Hierdoor zijn in vele gebieden de Grutto's ernstig in de problemen gekomen omdat zij toen voor het grootste deel nog eieren hadden. Voor de tweede maal werd hier en daar al gemaaid toen de Grutto's nog zeer kleine jongen hadden. In vele gebieden is dit voorjaar dan ook vrijwel geen Grutto grootgekomen.

Roofvogelvervolging

Uit verschillende persberichten kan worden opgemaakt dat met name in het noorden van het land de vervolging van roofvogels weer toeneemt. Inmiddels zijn er enkele processen verbaal opgemaakt tegen jagers en jachtopzichters. Het spreekt vanzelf dat deze lieden niet op steun van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging hoeven te rekenen. Jagers die zich inlaten met dit soort praktijken, stellen zichzelf buiten de wet en kunnen rekenen op sancties vanuit de vereniging. Juist dit soort activiteiten wordt door anti-groeperingen steeds weer aangegrepen om het jachtbedrijf in een kwaad daglicht te stellen en alle jagers als onbetrouwbaar af te schilderen. Mocht u weet hebben van dit soort praktijken onder niet-leden van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, tracht dan de boosdoeners te overreden hun voor het jachtbedrijf desastreuze activiteiten te staken. Wildbeheereenheden worden geadviseerd het roofvogelbeleid in hun wildbeheerplan een plaats te geven.

Overgenomen uit De Nederlandse Jager 98 (16): 584, 17 augustus 1993.

Een nuchtere natuurbeschermer in de bloemetjes gezet

Op 25 juni 1993 ontving Jaap Taapken uit handen van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden, de Regent van het Prins Bernhard Fonds De Zilveren Anjer. Dit onderscheidingsteken werd hem toegekend vanwege zijn ornithologische studies en in verband met zijn grote verdiensten als vogelbeschermer. Redactieleden van Het Vogeljaar en vele anderen waarmee Jaap Taapken in de loop der jaren veel heeft samengewerkt, kennen hem als een nuchter mens, maar de gebeurtenissen op deze dag lieten hem zeker niet onberoerd.

De Zilveren Anjer kan worden toegekend aan mensen die zich onverplicht en onbetaald verdienstelijk hebben gemaakt voor de cultuur en het natuurbehoud in Nederland. Sinds de onderscheiding in 1950 werd ingesteld, is deze aan 197 personen van zeer uiteenlopende pluimage toegekend. De officiële grond van verlening van de Zilveren Anjer aan Jaap Taapken is als volgt omschreven:

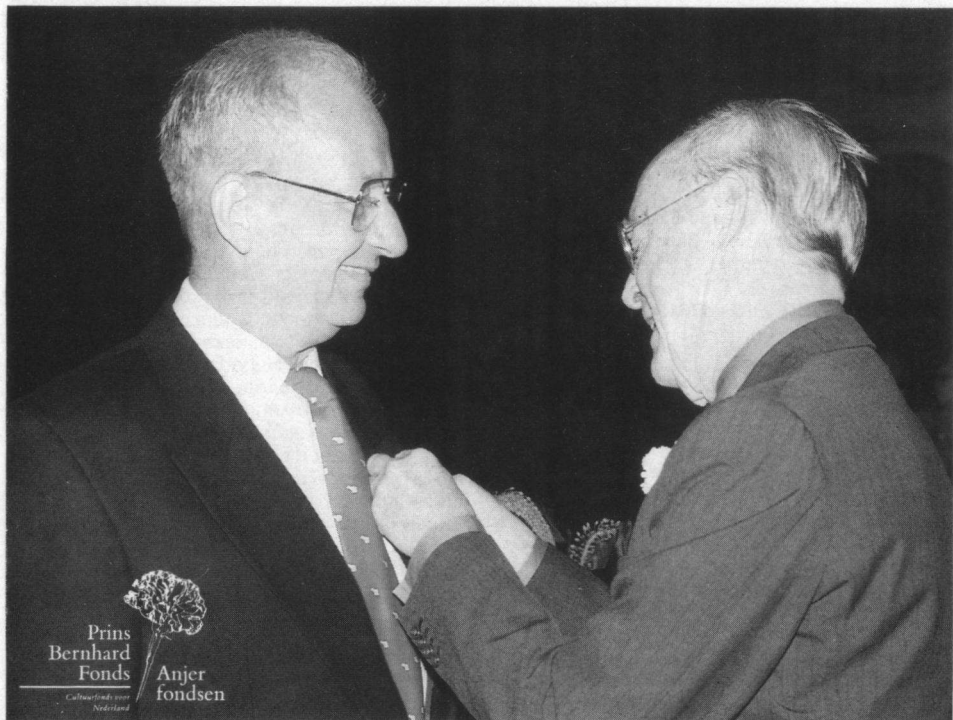
'De publicist Jaap Taapken, actief ornitholoog en vogelbeschermer, heeft een ondersteunende rol gespeeld bij de bewustwording van de rol die vogels spelen in ons milieu. Zijn voornaamste spreekbuis is al enkele tientallen jaren het tijdschrift 'Het Vogeljaar', dat vele duizenden lezers heeft. Het is mede uit vroegere initiatieven van de heer Taapken voortgekomen. Men mag zelfs zeggen: wie veertig jaar ornithologie en vogelbescherming overziet, komt de resultaten van zijn kennis en toewijding overal tegen.'

Het Prins Bernhard Fonds roemt in een persbericht over de toekenning van de Zilveren Anjers ook nog de vele publikaties over de trekvogels die hij heeft geschreven.

Prins Bernhard motiveerde de toekenning van deze onderscheiding in zijn toespraak bij de uitreiking als volgt:

'Hoog geachte heer Taapken. Als op een brief de adressering, 'Taapken, Nederland' stond, wist de post u te vinden. Zo'n faam hebt u als vogelkundige. Daar kan ik niets aan toevoegen. Ik ga over op ijsberen. Eenmaal ben ik zo onvoorzichtig geweest uw ijsberen-stropdas te bewonderen. Een paar dagen later zat hij bij de post. Bij mij moet er nog 'Soestdijk' op de envelop staan. Wat is dat voor een man, vroeg ik mij af. En ik bleek niet de enige te zijn. Want u hebt een vasthoudend karakter, u bent eigenwijs en meer dan eens heeft dat tot wrijvingen geleid. Wat is dat voor een man? De mensen die jacht maken op zangvogels hebben ondervonden wat voor man u bent. Onverzoenlijk als het om het leven van weerlozen gaat. De lezers van 'Het Vogeljaar', het grootste vogeltijdschrift van ons land, weten op een andere manier wie u bent. De man die niet aflat, die geen moment verslapt.

Toch moet het u soms zwaar zijn gevallen. In uw loopbaan als journalist, fotograaf en opmaakredacteur had u de handen vol, vaak met werk dat u niet zelf voor het kiezen had. Wat u toen heeft gered en gesteund, moet de blik uit het raam zijn geweest. Daar vlogen ze. Uw hart trok naar buiten, naar de vrije vogels.

ZKH Prins Bernhard der Nederlanden speelt de decoratie op bij Jaap Taapken, Amsterdam, 25 juni 1993.

En als wij met de vraag 'Wat is dat voor een man?' de wetenschap, de organisaties en de publicaties achter ons laten; als wij met die vraag naar buiten trekken, dan ligt daar het antwoord. Een hart dat nog kan zingen. Een hart dat vliegt, bemint, de ruimte zoekt. En zou dat hart niet eigenwijs zijn, als de vrijheid zelf?

Een vrij hart, een secuur hoofd. Doordrongen van de loop der natuur, maar die weer in structuren ondergebracht en beschreven. De trekvogel leeft enkele zomers; uw boek over trekvogels is duurzaam. De anjer bloeit kort, maar deze Anjer wil, als blijk van waardering, ook voor uw vele medewerkers, een blijvend teken van respect zijn.'

De uitreiking van de Zilveren Anjer vond plaats in het Koninklijk Paleis op de Dam in Amsterdam. Het echtpaar Taapken werd daar, tezamen met enkele andere personen die dit jaar voor de uitreiking van een Zilveren Anjer in aanmerking kwamen, ontvangen door ZKH Prins Bernhard der Nederlanden en HKH Prinses Juliana. Na een informele ontvangst vond de uitreiking van de Anjers plaats in aanwezigheid van een groot gezelschap, waaronder zich vele dragers van een Zilveren Anjer bevonden.

Zijn vrouw Gerda Taapken-van Donkersgoed heeft deze gebeurtenis ervaren als 'een sprookje', die ze niet snel meer zal vergeten.

In de loop der jaren werd zijn werk voor de vogels al vaker erkend. Zo kreeg hij ook al eens De Gouden Lepelaar. Die onderscheiding werd door Vogelbescherming Nederland reeds in 1974, en overigens ook aan ons mede-redactielid Henk Lichtenbeld, aan hem uitgereikt. Hoewel het dus niet de eerste keer was dat hij een onderscheiding ontving, is De Zilveren Anjer voor Jaap Taapken toch wel de belangrijkste erkenning van zijn werk voor de vogels. De ontvangst van deze onderscheiding is voor hem echter zeker géén eindpunt. In juli werd hij benoemd tot Eralid van The Cyprus Ornithological Society (COS) voor zijn inzet bij de bescherming van onze trekvogels. Hij is inmiddels alweer gewoon en nuchter doorgaan met zijn activiteiten voor de vogels en hun bescherming. Dat werk gaat hem zo zeer ter harte, dat hij zich daarvoor geen dag rust kan gunnen.

Namens de redactie en het bestuur van de Stichting 'Het Vogeljaar' wil ik Jaap Taapken hierbij alsnog van harte feliciteren met de belangrijkste onderscheiding die voor natuurbeschermers in Nederland is te ontvangen.

Rob Kole

Jacht op vogels in natuurgebieden en wetlands zinloos

De Vereniging Natuurmonumenten vindt jacht op vogels in natuurgebieden en wetlands ongewenst. Zeker als het gaat om trekvogels is jacht volstrekt zinloos. Deze dieren veroorzaken hier ook geen enkele schade. Natuurmonumenten doet een dringend beroep op staatssecretaris Gabor van Natuurbeheer om alsnog in zijn nota Jacht en Wildbeheer deze jacht in natuurgebieden en wetlands te verbieden.

Natuurmonumenten stelt vast dat het in natuurgebieden en wetlands jagen op en verjagen van trek- en watervogels geen enkel doel dient, dan alleen het welbehagen van de jager. Het gaat dus om pure sport- en plezierjacht. En daar protesteert de Vereniging Natuurmonumenten heftig tegen. Door op de vogels te schieten, verstoren de jagers telkens weer de rust in deze natuurgebieden. De dieren worden opgejaagd, verjaagd en trekken weg naar andere gebieden zoals omliggende landbouwgronden. Op deze landbouwgronden kunnen ze wel schade aanrichten. Een goede reden om te jagen in natuurgebieden, vinden de jagers. Volgens Natuurmonumenten is dit het paard achter de wagen spannen. Jagen om schade te bestrijden moet daar gebeuren waar schade wordt aangericht, aldus de vereniging. Dus beslist niet in natuurgebieden en wetlands.

Het is in Nederland mogelijk dat wie een stukje water in eigendom heeft of huurt, al is het maar één hectare groot, op watervogels mag jagen. Een jager op het land moet een jachtveld hebben van minimaal 40 hectare. Deze ene hectare ligt veelal middenin een natuurgebied en jacht hier veroorzaakt enorm veel schade in de vorm van onrust in de omgeving. De verstoring heeft gevolgen voor een oppervlak van tachtig tot honderd hectare. Dit blijkt uit het rapport 'Verstoring van watervogels door jacht in wetlands' dat Natuurmonumenten en Vogelbescherming in april 1992 aan staatssecretaris Gabor hebben aangeboden. Hij heeft met dit rapport niets gedaan. Het standpunt van Natuurmonumenten is, dat het afgelopen moet zijn met het jagen op vogels in natuurgebieden en wetlands. Alleen in uitzonderlijke gevallen waar kwetsbare plant- of diersoorten worden bedreigd of door standwild schade aan derden wordt toegebracht, zou jacht één van de beheersmaatregelen kunnen zijn. En dan nog alleen als geen andere middelen helpen.

Jacht op watervogels: als voorbeeld De Wieden

Door het jagen in kleine enclaves binnen een groot natuurgebied verstoren de jagers telkens weer de rust in natuurgebieden. Vogels worden opgejaagd en trekken weg naar andere gebieden zoals omliggende landbouwgronden.

Hoe het bovenstaande concreet in een waterrijk gebied kan uitwerken, geeft de situatie in De Wieden aan. Dit ongeveer 6000 ha grote natuurgebied met zo'n 1500 ha open water is voor ruim 85% eigendom van de Vereniging Natuurmonumenten. Ook de grote plassen zoals de Beulaker- en Belterwijde zijn inclusief de oevergronden grotendeels in het bezit van Natuurmonumenten. Toch wordt de jacht op watervogels ook nog hier intensief bedreven. Dit is mogelijk omdat de doorgaans kleine percelen water met een oeverstrook die nog in particulier bezit zijn, voor de watervogeljacht worden verhuurd.

Op bijgaande kaart zijn voor het gebied van het Beulakerwijde de in het voorjaar 1993 aangetroffen jachthutten van waaruit de jacht plaatsvindt, weergegeven. Tevens geeft de kaart de eigendomssituatie van het oppervlaktewater weer. Het

zal u duidelijk zijn dat hier vanuit een relatief uiterst klein eigendom effectief en op grond van de Jachtwet legaal op watervogels kan worden gejaagd. Het hoeft geen betoog dat de jachthuurprijzen hoog zijn zodat lokale (boeren) jagers die vanouds hier hun jachtterrein hadden, geen reële kans meer maken.

Kort samengevat komen de bezwaren tegen deze situatie - die wij overigens ook kennen in andere laagveenmoerasgebieden van Natuurmonumenten (Nieuwkoop en het Noordhollandse plassenengebied) - op het volgende neer:

- van enig biotoopbeheer, zo dat bij watervogels al mogelijk is, komt bij dit sterk versnipperd jachtbedrijf niets terecht

- het door Natuurmonumenten voorgenomen beheer ten aanzien van de watervogels wordt ernstig verstoord

- door het ontbreken van duidelijke eigendomsgrenzen is controle op een concrete plaatsing van jachthutten uitermate moeilijk

- het is de tienduizenden bezoekers van dit fraaie natuurgebied vrijwel niet uit te leggen hoe het mogelijk is dat in een gebied dat grotendeels eigendom is van Natuurmonumenten op deze schaal en wijze op watervogels wordt gejaagd.

Nota jacht en wildbeheer: watervogels Enige overwegingen en voorstellen van Vogelbescherming Nederland en Natuurmonumenten

Algemeen

De natuur- en milieuorganisaties hebben in hun reacties aan de Vaste Commissie voor Landbouw en Natuurbeheer op de nota 'Jacht en Wildbeheer' gemotiveerd naar voren gebracht

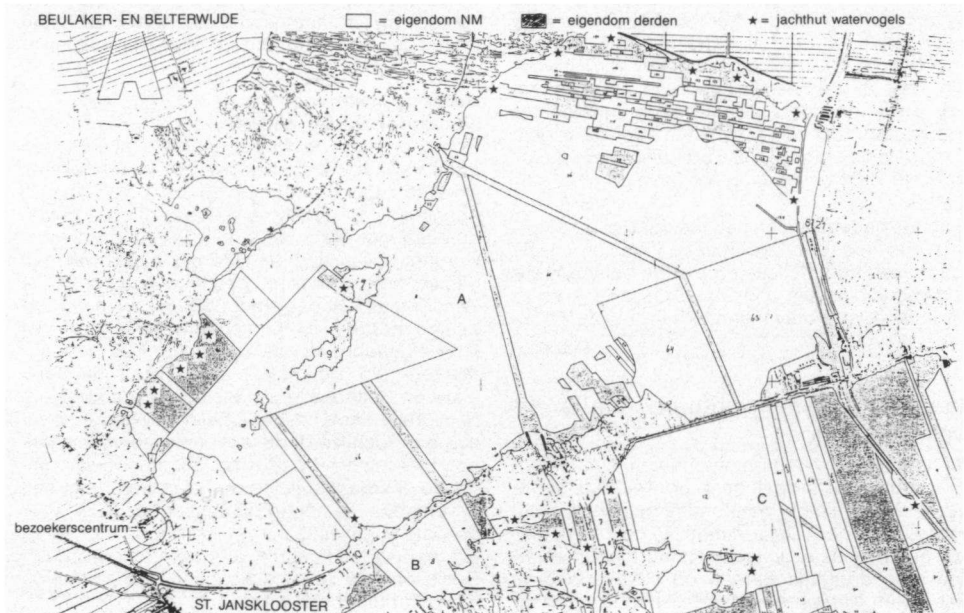
dat jacht in natuurgebieden waaronder wetlands en op trekvogels niet mag plaatsvinden. Alleen beheersjacht ter realisering van de doelstellingen van natuurbehoud en natuurontwikkeling of ten behoeve van schadebestrijding (mits geen andere middelen beschikbaar zijn en jacht effectief en efficiënt is) is acceptabel.

Een bijzondere categorie vormen de vogels die trekken en gebonden zijn aan grote open ruimten zoals moerassen, plassen en graslandgebieden. Hieronder wordt nader aandacht besteed aan deze vogels, die korthedshalve zullen worden aangeduid als 'watervogels'. Hoewel het voor een juist taalgebruik op z'n plaats zou zijn om te spreken over 'jacht op watervogels' in plaats van over 'waterwildjacht' zullen wij deze laatste term voorts nog gebruiken, omdat deze nog in de wet c.a. wordt gehanteerd.

Watervogels zijn door hun trekkende levenswijze, voorkomen in (grote) concentraties, hun gebondenheid aan water en hun gevoeligheid voor verstoring zeer kwetsbaar. De uitoefening van de jacht (c.q. wettelijke bepalingen) dient hiermede terdege rekening te houden. De desbetreffende bepalingen dienen zeker niet ruimer te zijn - zoals nu het geval is - dan de bepalingen die op standwild van toepassing zijn.

Jachtveldgrootte en toegestane middelen

Belangrijkste afwijking is de 1-ha-regeling (neergelegd in een beschikking ex artikel 21): jachtvelden hebben een minimale omvang van 40 ha, tenzij het jacht op waterwild betreft: een jachtveld van 1 ha water is dan voldoende. Deze uitzondering, voortgekomen uit jachtmogelijkheden die 'waterwildconcentraties' bieden, dient alleen al op grond van de kwetsbaarheid van de vogels te vervallen (zie nadere toelichting hierina).

Op deze kaart staan de jachthutten aangegeven die hun invloed uitoefenen op de eigendommen van 'Natuurmonumenten' in de Beulaker- en Belterwijde.

De instandhoudingsverplichting (art. 19 Jachtwet) en de minimale jachtveldgrootte zijn erop gericht te voorkomen dat er meer wordt geschoten dan de stand kan verdragen. In geval van standwild kan men zich voorstellen dat dit kan werken: als in een veld te veel dieren worden geschoten, worden de jachtmogelijkheden er in het volgende seizoen aangetast. Bij trekwild werkt deze terugkoppeling niet omdat er geen causaal verband is tussen de lokale aantallen en de jacht in het vorige seizoen. Deze jacht draagt in geen enkel opzicht bij aan de instandhouding van deze vogels, er is verder geen sprake van enige 'zorg' van de jager/jachthouder voor deze vogels (belangrijke overweging voor de staatssecretaris om jacht te continueren), zodat ook om deze reden deze jachtvelden moeten verdwijnen.

1-Hectare-regeling

De staatssecretaris is blijken de Nota Jacht en Wildbeheer in beginsel niet van plan verandering aan te brengen in de oppervlakte van jachtvelden. Aan de waterwildjacht wijdt hij slechts de opmerking dat over een eventuele wijziging van de 1-ha-regeling overleg wordt gevoerd met de Jachtraad. De huidige regeling ten aanzien van de grootte van de jachtvelden ziet er als volgt uit: De minimumoppervlakte voor zelfstandige jacht op een jachtveld is 40 ha. Voor de watervogeljacht geldt hierop een uitzondering. De minimumoppervlakte voor zelfstandige jacht is hier 1 ha. Wel moet deze deel uitmaken van een aaneengesloten wateroppervlak van meer dan 10 ha waarbinnen nog cirkels met bepaalde stralen moeten kunnen worden getrokken. In wiens bezit de overige 9 (of uiteraard meer) ha zijn doet er dus niet toe. De consequentie van deze regeling is dat een gebied waar voornamelijk niet wordt gejaagd, wordt verstoord door het feit dat op een klein gedeelte hiervan wel kan worden gejaagd. Bovendien heeft deze regeling tot gevolg dat een grondeigenaar zijn gebied in kleine jachtvelden (van dus slechts 1 ha) kan indelen en elk gebied aan een andere jager kan verpachten. Dat dit nadelige gevolgen voor de adequate bescherming van een gebied met zich mee kan brengen, toont het voorbeeld van De Wieden aan. Dit is echter geen uitzondering: in alle laagveenmoerassen en plassen komt dit fenomeen voor. De regeling is ook nauwelijks handhaafbaar daar eigendomsgrenzen op het water vaak niet duidelijk in het veld zijn aan te geven.

Watervogeljacht en schadebestrijding

De 'waterwildjacht' in natuurgebieden staat per definitie los van schadebestrijding. Dit is evident voor soorten trekvogels die nimmer schade veroorzaken. Dit zijn Houtsnip, Watersnip, Goudplevier, Kuifeend, Wintertaling, Tafeleend, Topper-eend, Pijlstaart, Slobeend en Krakeend. Van deze soorten heeft de staatssecretaris in de Nota Jacht en Wildbeheer aangegeven alleen Goudplevier en Krakeend van de lijst van te schieten soorten te schrappen. De reden om deze soorten niet van de lijst van te schieten soorten te schrappen, is het feit dat voor deze soorten de jacht geen onmiddellijke bedreiging voor de instandhouding van de soort vormt. Dit is dus het

enige criterium op grond waarvan op één van deze trekvogels eventueel niet zal worden gejaagd. Dit is niet in overeenstemming met het uitgangspunt dat ook de staatssecretaris aanhangt, dat gezien de bijzondere positie van migrerende soorten, extra bescherming voor deze categorie noodzakelijk wordt geacht. Daarnaast draagt de jager/jachthouder ook anderszins niet bij aan de instandhouding van de watervogels. Het gaat hier louter om schieten en 'oogsten' zonder dat daar enige zorg voor de watervogels én voor de ecosystemen waarvan ze deel uitmaken tegenover staat. De trekvogels die wel schade kunnen toebrengen aan de landbouw (Kolgan, Grauwe Gans, Rietgans, Smient), richten op het moment dat zij in het natuurgebied zijn aan de landbouw geen schade aan. Zij bevinden zich immers in het natuurgebied en niet op landbouwgrond. Onderzoek heeft zelfs uitgewezen dat de jacht in natuurgebieden de niet aangeschoten watervogels verjaagt naar gebieden buiten het natuurgebied. Vandaar dat het voor de hand ligt maatregelen ter voorkoming en beperking van schade primair te treffen op de desbetreffende landbouwgronden.

Jacht op het open water dient dan ook verboden te worden door jacht vanuit boten en vanuit hutten niet meer als methode toe te staan. Ook het gebruik van lokmiddelen en levende lokvogels in het bijzonder dient te worden uitgesloten.

Gebieden

Jacht dient in natuurgebieden, die een belangrijke functie vervullen voor watervogels, niet te worden uitgeoefend indien niet noodzakelijk vanuit de beoogde natuurdoelstelling (in het rapport 'Verstoring van watervogels door jacht in wetlands' is uitvoerig aandacht besteed aan alle effecten van de jacht)

Dit betreft in ieder geval:

- terreinen die onder de Natuurbeschermingswet zijn aangewezen
- grote wateren (onder andere Waddenzee, IJsselmeer, Deltawateren, grote rivieren)
- alle overige wetlands van internationale betekenis voor watervogels.

In een bufferzone (1 km breed) rond slaapplaatsen van ganzen dient jacht achterwege te blijven teneinde de rust op de slaapplaats te waarborgen en de mogelijkheid van 'kantjesjacht' uit te sluiten.

Geopende tijd

De geopende tijd bedraagt voor de betrokken ganzen en eenden minimaal vijf maanden (van de maximaal zeven maanden dat deze trekvogels buiten de broedtijd bij ons aanwezig zijn): 1 september tot en met 31 januari. Voor vier soorten watervogels geldt zelfs een openingsdatum van 18 augustus.

Met het oog op de ruiperiode (tot in september) en de fysiologische belasting van de winterperiode voor vogels dient de geopende tijd beperkt te worden tot de maanden oktober-december.

Soorten

Jacht op negen soorten watervogels, die de landbouw op geen enkele wijze schade berokkenen, dient te worden gesloten: Krakeend, Winter-

taling, Pijlstaart, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Toppereend, Goudplevier en Watersnip. In de nota wordt alleen voor Krakeend en Goudplevier een dergelijke maatregel voorgesteld. Het aantal soorten watervogels dat mag worden geschoten (14), is ook groter dan in Vlaanderen (6), Nederlands (11) en Noordrijnland-Westfalen (4).

De Groote Peel: vierde nationaal park in Nederland

Op 1 juli 1993 heeft staatssecretaris Gabor het Nationaal Park De Groote Peel ingesteld. Ook heeft hij het overlegorgaan, dat al functioneert sinds de oprichtingsfase van het nationaal park, herbevestigd.

De Groote Peel heeft een omvang van ruim 1300 ha. Daarvan is circa 900 ha van Staatsbosbeheer en circa 400 ha van de gemeente Asten. Het is één van de laatste, grotendeels afgegraven, hoogveengebieden die gespaard zijn gebleven voor ontwatering en ontginning. Dit hoogveengebied ligt aan weerszijden van de grens van Noord-Brabant en Limburg (tussen de driehoek Asten, Meijel en Nederweert) en vormt het hart van het veel grotere Peelgebied. De Groote Peel biedt een afwisselend landschap van ontoegankelijke veenmoerassen, plassen, open heideterreinen en vlakten. Het huidige moeraslandchap van De Groote Peel is ontstaan door het afgraven van veen voor de winning van turf. Rond het natuurgebied zijn in de jaren vijftig en zestig bomensingels geplant.

Het Waterschap De Aa heeft in overleg met het Waterschap Midden-Limburg door een adviesbureau een raamplan laten opstellen voor wateraanvoer naar en de verbetering van het beheer van het waterpeil rondom De Groote Peel. Belangrijk uitgangspunt is de beperking van het

wegzijgen van water uit het hoger gelegen Peel-reservaat, waardoor verdroging van de Peel zal verminderen. In het plan wordt nadrukkelijk ook rekening gehouden met het landbouwkundig belang van het gebied rondom De Groote Peel. Hoogveengebieden worden namelijk vooral bedreigd door verdroging en voedselverrijking. Dit geldt ook voor De Groote Peel. De overgang tussen het natuurgebied en de omringende (landbouw)gronden is zeer abrupt.

De Groote Peel is één van de vogelrijkste gebieden van West-Europa. Er broeden circa twintig paren van de Geoorde Fuut. In het najaar gebruiken duizenden trekvogels het gebied als verzamelaarsplaats. Vogels die in groten getale daar samenkomen, zijn onder meer ganzen, eenden en Kraanvogels. Onder de circa 95 vogelsoorten die hier broeden, bevinden zich ook Witgesterde Blauwborst, Zwarte Stern, Boomvalk, Grutto, Rietgors en Wulp. Ook komen Kuifeend, Krakeend, Tafeleend en Zomertaling hier voor. Het gebied is rijk aan insecten en er groeien onder meer Zonnedaauw, Lavendelheide en Klokjesgentiaan.

Het Bezoekerscentrum 'Mijl op zeven', Moostdijk 28, 6035 RB Ospel, 04951 - 41 497 is bereikbaar met bus 75 vanaf Meijel en Weert. De halte ligt circa één kilometer van het bezoekerscentrum. Voor nadere informatie (onder meer openingstijden) 04750 - 95 454 of 04750 - 19 928.

Bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage, 070 - 3 792 023 kunt u een boekje over het Nationaal Park De Groote Peel aanvragen.

De folder 'Wandelen in Nationaal Park De Groote Peel' is verkrijgbaar bij Staatsbosbeheer, afdeling Algemene Zaken, Voorlichting en Public Relations, postbus 1300, 3970 BH Driebergen, 03404 - 26 126.

De Groote Peel biedt een afwisselend landschap van ontoegankelijke veenmoerassen, plassen, open heideterreinen en vlakten.
Foto: Jaap Taapken.